

Kitâbü'l-Harâç

Kadı Ebû Yûsuf

Çeviri: Ali Özek

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PROF. DR. ALİ ÖZEK

1932'de Muğla'da doğdu. Hafızlığını 12 yaşında Antalya'da tamamladı. Hacı Salih Tanrıbuyruğu'ndan Arapça ve dini ilimler tahsil etti. 1951'de Kahire'deki el-Ezher Üniversitesi'ne girdi. 1955 senesinde Usülüddin Fakültesi'ni, 1957'de aynı fakültenin Kur'an ve Hadis ilimleri mastır bölümünü bitirdi.

1962'de İstanbul İmam-Hatip Lisesi'nde öğretmenliğe başladı, daha sonra İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nde Arap Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları bölümünü ve aynı fakültede 1973'te "Zemahşeri ve Arap Lügatçiliğindeki Yeri" teziyle doktorasını tamamladı. 1979 – 1982 yılları arasında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Müdürlüğü görevini yürüttü. Dil eğitimi için 1984 yılında İngiltere'de bulundu. 1986'da doçent, 1991'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında Tefsir ve Belagat dersleri verdi. 1998 senesinde emekliye ayrıldı. 1994 yılından itibaren Kazakistan'ın Almatı şehrinde, Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak 2002 yılına kadar çalıştı. Telif ve tercüme bir çok eseri bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

EBÛ YÛSUF'UN HÂL TERCEMESİ	9
Hayatı, İlmî Şahsiyeti, Eserleri.....	9
Ebû Yûsuf'un Hukuk Anlayışı.....	10
Ebû Hanife'nin Ebû Yûsuf'a Tavsiyeleri	13
Kitâbü'l-Harâç	16
Kitâbü'l-Harâç'ın Şerhi.....	18
Tercümelere.....	19
BU TERCÜME	21
KİTÂBÜ'L-HARÂÇ	23
Ebû Yûsuf'un Hârûnürreşîd'e Tavsiyeleri	25
Birinci Bölüm	
Ganimetlerin Taksimi Hakkında.....	45
İkinci Bölüm	
Fey ve Haraç Hakkında.....	53
Üçüncü Bölüm	
Basra ile Kûfe Arasında Kalan ve Sevâd Denilen Bölgede Tatbik Edilmesi Uygun Kaideler	60

Dördüncü Bölüm

Şam ve Cezîre Arazisi75

Beşinci Bölüm

Hz. Ömer, Resûlullah'ın Ashabına Beytûlmalden Ne Suretle Tahsisat Verirdi79

Altıncı Bölüm

Irak Dolaylarındaki Halk ve Araziden Alınan Vergiler Hakkında Takip Edilmesi Gerekli Esaslar.....87

Yedinci Bölüm

Beylik Arazinin Hükmü Hakkında99

Sekizinci Bölüm

Harp Hâlindeki Milletlerden ve Taşra Halkından Kendi Topraklarında Müslüman Olanların Arazileri ve Malları Hakkında 107

Dokuzuncu Bölüm

Barış, Harp ve Başka Yollarla Alınan Memleketlerdeki Ölü Topraklar Hakkında..... 109

Onuncu Bölüm

Halifenin Emri Dışına Çıkan Ve Buldukları Yerde İslam Hukukunun Tatbik Edilmesine Mâni Olan Mürtetlerin Hükmü Hakkında..... 114

On Birinci Bölüm

Öşür ve Haraç Arazilerinin Tarif ve Tefriki..... 118

On İkinci Bölüm

Denizden Çıkarılanlar Hakkında..... 119

On Üçüncü Bölüm

Bal, Ceviz ve Badem Hakkında..... 120

On Dördüncü Bölüm

Necrân'ın ve Negrân Halkının Kıssası 122

On Beşinci Bölüm

Zekât ve Sadakalar Hakkında 128

On Altıncı Bölüm

Zekâta Mâni Olmanın Haram Olduğu ve Sarf Yerlerinin Beyanı Hakkında..... 133

On Yedinci BölümGöllerde, Su Birikintilerinde, Bataklık, Sazlık Yerlerde Bulunan Balığı
Satmak Hakkında 144**On Sekizinci Bölüm**

Ağaçsız ve Ağaçlı Arazileri Ortağa Vermek Hakkında 146

On Dokuzuncu Bölüm

Dicle ve Fırat Üzerindeki Adalar ve Su Dolapları Hakkında..... 151

Yirminci BölümSu Kanalları, Arklar, Kuyular, Nehirler ve Sudan Hisse Almak,
Faydalanmak Hakkında 155**Yirmi Birinci Bölüm**

Otlaklar ve Çayırılar Hakkında 167

Yirmi İkinci BölümSevâd'ın Mültezimliği, Bu İşe Adil Kimselerin Tayin Edilmesi ve
Onlara Halka İyi Muamele Yapmalarını Tavsiye Etmek Hakkında..... 171**Yirmi Üçüncü Bölüm**Benî Tağlib Hristiyanları ve sair Ehl-i Zimmetin Durumları ve Onlara
Yapılacak Muamele Hakkında..... 192**Yirmi Dördüncü Bölüm**

Üzerlerine Cizye Vacip Olan Kimseler Hakkında..... 195

Yirmi Beşinci Bölüm

Zimmilerin Elbise ve Kıyafetleri Hakkında..... 202

Yirmi Altıncı Bölüm

Mecusiler, Putperestler ve Mürtetler Hakkında 205

Yirmi Yedinci Bölüm

Öşürler (Ondalıklar) Hakkında 210

Yirmi Sekizinci Bölüm

Kiliseler, Havralar ve Salibler Hakkında 218

Yirmi Dokuzuncu BölümKötülük, Fesat Erbabı, Hırsızlar, Caniler ve Onlara Tatbiki Vacip Olan
Had ve Cezalar Hakkında 233**Otuzuncu Bölüm**

İslam'dan İrtidat Edenlerin Hükmü Hakkında 270

Otuz Birinci Bölüm

Kadı ve Amillerin Maaşları 279

Otuz İkinci Bölüm

İslam Karakollarına Uğrayanlar ve Tutulan Casuslar Hakkında 281

Otuz Üçüncü Bölüm

Müşrikler ve Asilerle Savaşmak ve Onları İslam'a Davet Etmek Hakkında 285

KAYNAKÇA 317

İNDEKS 319

LÜGATÇE 333

EBÛ YÛSUF'UN HÂL TERCEMESİ

Hayatı, İlmî Şahsiyeti, Eserleri

Yâkub b. İbrahim b. Habîb el-Kûfî (113-182 H./ 731-798 M.)

Sahabeden Sa'd b. Habta'nın neslinden olup İmam Ebû Hanife'nin en ileri gelen talebesidir. Kûfe'de doğmuş, Ebû İshak eş-Şeybânî, Süleyman et-Temîmî, Yahya b. Saîd el-A'meş, Hişâm b. Urve gibi büyük fakihlerden ders görmüş; Muhammed b. Abdurrahman b. Ebî Leylâ'nın meclislerine devam etmiştir.

Adı geçen zevatla birlikte ayrıca Atâ b. es-Sâib, Muhammed b. İshak b. Yesâr, Leys b. Sa'd gibi büyük muhaddislerden hadis tahsil etmiştir.

İbn Ebî Leylâ'nın bazı zor ve müşkil meselelerde İmam-ı Azam'ın içti-hatlarına müracaat ettiğini görünce, ondan ayrılarak Ebû Hanife'nin derslerine devam etmeye başlamıştır.

Genç yaşta Ebû Hanife'nin mezhebine meylederek pek çok meselede ona muhalefette bulunmuş ise de sonradan Ebû Hanife'nin en meşhur arkadaşısı olmuştur. Ebû Hanife de Ebû Yûsuf'un zamanının en bilgin insanı olduğuna şehadet etmiştir.

Müzenî'ye göre Ebû Yûsuf şer'i hükümler istinbatında hadise büyük önem verirdi. Medâyinî ise, onun hadiste "sadûk" olduğunu söylemiştir.